ΔΗΛΩΝΕΙ Ο ΠΡ. ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΓΕΩΤΕΕ **ΚΩΣΤΑΣ ΓΚΟΥΜΑΣ** ΜΙΛΩΝΤΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΝΕΡΩΝ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Αβέβαιη η γεωργία χωρίς εκτροπή του Αχελώου!

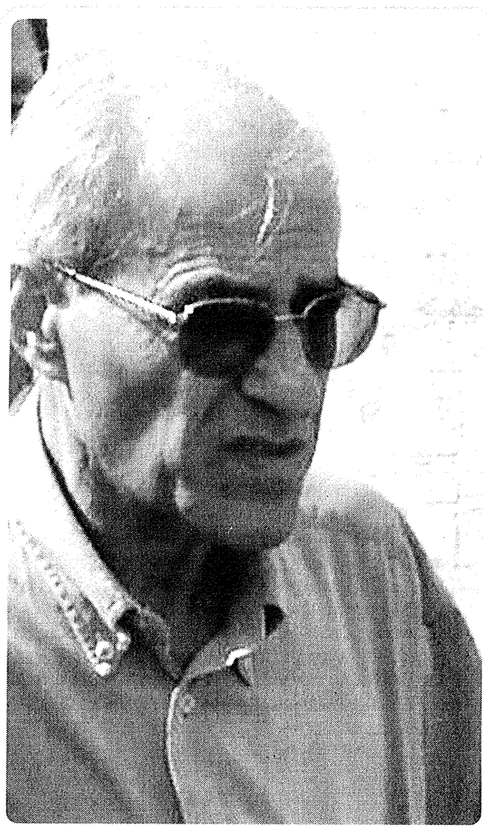

Συνέντευξη στον Δημ. Κατσανάκη

Καθοριστικό παράγοντα για να συνεχίσουν να καλλιεργούν και στο μέλλον οι Θεσσαλοί καλλιεργητές και να αναπτυχθεί η γεωργία στον κάμπο, χαρακτηρίζει την εξασφάλιση νερού ο πρώην πρόεδρος του ΓΕΩΤΕΕ Κεντρικής Ελλάδας και διευθυντής Εγγείων Βελτιώσεων, Κώστας Γκούμας, θεωρώντας την ολοκλήρωση των έργων της μεταφοράς νερού από τον Αχελώο στη Θεσσαλία, ως μία από τις κυριότερες προϋποθέσεις για την ομαλή υλοποίηση των σχεδίων διαχείρισης.

Με αφορμή την πρόσφατη διαβούλευση για τη δεύτερη φάση του διαχειριστικού σχεδίου για τα νερά της Θεσσαλίας, στην οποία είχε πρωταγωνιστικό ρόλο, ο κ. Γκούμας δεν χάνει την ευκαιρία να επικρίνει τους αγρότες αλλά και τους οργανωμένους φορείς τους για την απουσία τους από τη διαβούλευση τόσο στην πρώτη όσο και στη δεύτερη φάση για τη διαχείριση του νερού, που καθορίζει το μέλλον της παραγωγής τους.

«Είναι αλήθεια ότι όταν πριν από 6 μήνες, ξεκίνησε η πρώτη φάση της διαδικασίας διαβούλευσης στη Λάρισα, η συμμετοχή φορέων και αγροτών ήταν απογοητευτική. Είναι κρίμα να μην ακουσθούν οι απόψεις όλων όσοι εμπλέκονται και ιδιαίτερα των κάθε είδους χρηστών νερού, δηλαδή τόσο των μεμονωμένων αγροτών όσο και σημαντικών φορέων όπως οι ΕΓΣ και οι ΤΟΕΒ, οι οποίοι έως σήμερα δεν "άγγιξαν" το ζήτημα αυτό» τονίζει χαρακτηριστικά σε συνέντευξή του στην «Ε» υποστηρίζοντας πάντως ότι είναι απολύτως αναγκαίο να γνωρίζουν οι αγρότες τις προοπτικές της Γεωργίας μας για τα επόμενα χρόνια, καθώς και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα σχέδια διαχείρισης. Σημαντικά θέματα, όπως ποιος φορέας θα διαχειρισθεί αποτελεσματικά τους υδατικούς πόρους τα επόμενα χρόνια, πώς θα γίνει εξοικονόμηση νερού, το ενδεχόμενο μερικής απαγόρευσης περαιτέρω αντλήσεων από υπόγεια νερά και η αχρήστευση γεωτρήσεων, θα απαντηθούν μελλοντικά μέσα από τα σχέδια διαχείρισης. Σε άλλα σημεία της συνέντευξης αναλύει τι προβλέπουν τα σχέδια διαχείρισης για το βασικό θέμα της έλλειψης νερού στη Θεσσαλία, μιλά για τη μελλοντική ανάπτυξη της γεωργίας και αναφέρεται στις περιοχές του κάμπου που βρίσκονται στο «κόκκινο» από πλευράς υπερεκμετάλλευσης υπόγειων νερών διαπιστώνοντας ότι εκεί οι αγρότες ήδη έχουν αρχίσει να σκέπτονται το ενδεχόμενο να σταματήσουν να αρδεύουν από γεωτρήσεις!

• Το τελευταίο χρονικό διάστημα, έγιναν πολλές εκδηλώσεις και ακούστηκαν στα ΜΜΕ αρκετά σχόλια για τα θέματα του νερού, με αφορμή κυρίως τη διαβούλευση για τα σχέδια διαχείρισης υδατικών πόρων Θεσσαλίας. Τι ακριβώς είναι τα σχέδια αυτά, ποια είναι η σημασία τους για τη Θεσσαλία και τι επιδιώκουν;

- Η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2000/60 στο εσωτερικό μας δίκαιο και η υλοποίηση για πρώτη φορά των σχεδίων διαχείρισης, μας δίνουν τη δυνατότητα να αποκτήσουμε υδατική πολιτική και να εκσυγχρονίσουμε τα συστήματα διαχείρισης των υδατικών μας πόρων. Τα σχέδια διαχείρισης είναι ένα προηγμένο εργαλείο αναμόρφωσης του πλαισίου διαχείρισης των νερών και ταυτόχρονα ένα χρήσιμο πεδίο συζήτησης και συνεννόησης μεταξύ επιστημόνων πολλών ειδικοτήτων, χρηστών νερού, φορέων και Πολιτείας. Κρίσιμοι τομείς της οικονομίας και του περιβάλλοντος (πόσιμο νερό, ενέργεια-ΥΗΕ, γεωργία-αρδεύσεις, κ.ά.) θα εξαρτώνται τις επόμενες δεκαετίες, από τα σχέδια αυτά. Στη Θεσσαλία μάλιστα, όπου το 90% του νερού καταναλώνεται στις αρδεύσεις, για να λύσουμε τα σοβαρά προβλήματα στη διαχείριση των υδατικών πόρων και να επιτύχουμε μέχρι το 2015 την «καλή κατάσταση» όλων των υδάτων, όπως προβλέπεται στην Οδηγία 2000/60, είναι επιτακτική η ανάγκη στρατηγικής διαχείρισης, που θα συνδέει επιτέλους την αγροτική πολιτική με την υδατική πολιτική. Με λίγα λόγια τα σχέδια, θα αποτελέσουν έναν «οδικό χάρτη», ένα σύνολο βημάτων που θα οδηγούν στη λήψη αποφάσεων για τη διαμόρφωση πολιτικής για το νερό. Είναι προφανές ότι η κατεύθυνσή τους, ο χρόνος αλλά και οι προϋποθέσεις υλοποίησης τους, θα επηρεάσουν τόσο το περιβάλλον όσο και την ανάπτυξη της Θεσσαλίας.

• Τι προβλέπουν τα σχέδια διαχείρισης για το Βασικό θέμα της έλλειψης νερού στη Θεσσαλία, καθώς και για τα πολλά προβλήματα που συνδέονται με τη χρήση του νερού;

- Γενικά τα σχέδια διαχείρισης επισημαίνουν ότι οι διαθέσιμοι υδατικοί πόροι στην ευρύτερη λεκάνη του Πηνειού, αδυνατούν να καλύψουν τις απαιτήσεις της αρδευτικής ζήτησης με αποτέλεσμα να επικρατεί καθεστώς υπεραντλήσεων και υπερεκμετάλλευσης των υπόγειων υδάτων, ενώ παράλληλα σημαντικό ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων εγκαταλείπονται και μετατρέπονται σε ξηρικές εκτάσεις. Για την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας, δηλαδή την επίτευξη «καλής οικολογικής κατάστασης» των υδάτων του Υ.Δ. της Θεσσαλίας, οι μελετητές προτείνουν ότι το έλλειμμα στη διαχειριστική λεκάνη του Πηνειού, είναι απαραίτητο να αντιμετωπιστεί με πρόσθετα συμπληρωματικά μέτρα. Απ' όλες τις σοβαρές μελέτες στο παρελθόν, αλλά και από τις πρόσφατες που ήδη έχουμε στα χέρια μας με τα σχέδια διαχείρισης, προκύπτει έλλειμμα στο υδατικό ισοζύγιο της Θεσσαλίας, που είναι της τάξης των 400-600 hm3, ανάλογα με το σενάριο Γεωργίας για την περαιτέρω ανάπτυξη ή όχι του πρωτογενή τομέα.

Απογοητευτική ήταν η συμμετοχή φορέων και αγροτών στη διαδικασία διαβούλευσης στη Λάρισα

• Είναι γνωστό ότι στη Θεσσαλία ολοένα και πιο συχνά εμφανίζονται φαινόμενα ξηρασίας και λειψυδρίας. Θεωρείτε ότι τα σχέδια διαχείρισης δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της Γεωργίας στο μέλλον και ποιες είναι οι προοπτικές της Γεωργίας;

- Στα σχέδια διαχείρισης περιγράφονται κάποια «Εναλλακτικά Σενάρια προσέγγισης των εξελίξεων της Γεωργίας», ταυτόχρονα με σενάρια διαθεσιμότητας νερού. Όμως σήμερα που ο πρωτογενής τομέας, έχει τις δυνατότητες να συμβάλλει στην αυτάρκεια διατροφικών προϊόντων, δημιουργώντας ταυτόχρονα και προϋποθέσεις εξόδου από την κρίση, η απουσία μακροπρόθεσμης πολιτικής από πλευράς Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, είναι δυστυχώς αισθητή και εμφανής.

ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Παρ' όλα αυτά και στα σχέδια διαχείρισης αλλά και από πολλούς επιστημονικούς χώρους (Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Ιδρύματα, στελέχη της Διοίκησης, κ.ά), έχουν διατυπωθεί πολλές και αξιόλογες απόψεις για το μέλλον της Γεωργίας στη χώρα μας και ειδικότερα στη Θεσσαλία. Δυστυχώς έως σήμερα ολόκληρος ο τομέας κινείται «αυτόματα» χωρίς στρατηγική και χωρίς προσανατολισμό, κάτι που πρέπει άμεσα να αλλάξει. Σε κάθε περίπτωση πάντως, για τις επόμενες δεκαετίες, είναι δεδομένη η ανάγκη χρήσης σημαντικών υδατικών πόρων στη μεγαλύτερη πεδιάδα της χώρας, για την προστασία του περιβάλλοντος, την κάλυψη διατροφικών αναγκών και τη μείωση εισαγωγών κτηνοτροφικών κ.ά. προϊόντων.

Καθοριστικός παράγοντας για να συνεχίσουν να καλλιεργούν και στο μέλλον οι Θεσσαλοί καλλιεργητές και να αναπτυχθεί η Γεωργία, είναι η εξασφάλιση νερού. Η ολοκλήρωση συνεπώς των έργων της μεταφοράς νερού από τον Αχελώο στη Θεσσαλία, είναι μία από τις κυριότερες προϋποθέσεις για την ομαλή υλοποίηση των σχεδίων διαχείρισης. Θυμίζω ότι η μεταφορά νερού από τον Αχελώο, είναι μία επιλογή της Πολιτείας από το 1996, συζητήθηκε στην Ελληνική Βουλή και εξακολουθεί να ισχύει, ανεξάρτητα από τις όποιες νομικές αμφισβητήσεις, που αφορούν σε προσφυγές κατά ορισμένων περιβαλλοντικών όρων.

Η ΑΠΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ

• Με δεδομένο ότι τα σχέδια διαχείρισης θα επηρεάσουν σοβαρά την ανάπτυξη της Γεωργίας στη Θεσσαλία, αλλά και πολλούς άλλους τομείς που σχετίζονται με το νερό, υπήρξε το ανάλογο ενδιαφέρον από πλευράς αγροτών και φορέων για τη διαβούλευση επί των σχεδίων διαχείρισης;

- Είναι αλήθεια ότι όταν πριν από 6 μήνες, ξεκίνησε η πρώτη φάση της διαδικασίας διαβούλευσης στη Λάρισα, η συμμετοχή φορέων και αγροτών ήταν απογοητευτική. Αυτός ήταν και ο λόγος που μαζί με άλλους συναδέλφους (τεχνικούς και γεωτεχνικούς), προβληματιστήκαμε, και πήραμε πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση της δημοσιοποίησης της αναγκαιότητας ενός ευρύτερου διαλόγου και συζήτησης των σχεδίων διαχείρισης. Η σπουδαιότητα που έχουν τα σχέδια για την περιοχή μας, είναι ένας σοβαρός λόγος για να γίνει ένας ουσιαστικός διάλογος με τους φορείς της Θεσσαλίας, στο πλαίσιο της διαβούλευσης, που προβλέπεται από την Οδηγία.

Οι ενδιαφερόμενοι, όλοι εμείς δηλαδή, ασκούμε ήδη σημαντική επιρροή τόσο στην έκβαση των σχεδίων όσο και κατόπιν στην υλοποίηση όσων προβλέπονται σε αυτά. Είναι κρίμα να μην ακουσθούν οι απόψεις όλων όσοι εμπλέκονται και ιδιαίτερα των κάθε είδους χρηστών νερού, δηλαδή τόσο των μεμονωμένων αγροτών όσο και σημαντικών φορέων όπως οι ΕΓΣ και οι ΤΟΕΒ, οι οποίοι έως σήμερα δεν «άγγιξαν» το ζήτημα αυτό. Ήδη όμως το τελευταίο χρονικό διάστημα, στη β΄ φάση της διαβούλευσης, υπήρξε δραστηριοποίηση τόσο της αιρετής Περιφέρειας όσο και του ΤΕΕ, που με τη συμμετοχή του ΓΕΩΤΕΕ, διοργάνωσαν μία ενδιαφέρουσα ημερίδα, όπου αναπτύχθηκε έντονος προβληματισμός και γόνιμος διάλογος για όλα τα σημαντικά θέματα των σχεδίων διαχείρισης πάλι χωρίς αξιόλογη παρουσία των άμεσα ενδιαφερομένων αγροτών! Εκτιμώ ότι ιδιαίτερα οι Δήμοι και οι τοπικοί φορείς, οφείλουν να διαμορφώσουν με δική τους πρωτοβουλία ένα περιβάλλον επικοινωνίας και διαβούλευσης με τον αγροτικό κόσμο, δεδομένου ότι δεν είναι απόλυτα οικείο για τους περισσότερους αγρότες, να παρακολουθούν τη συζήτηση επί των σχεδίων διαχείρισης, όπως μέχρι σήμερα διεξάγεται. Πάντως σε κάθε περίπτωση, θεωρώ ότι είναι απολύτως αναγκαίο να γνωρίζουν οι αγρότες τις προοπτικές της Γεωργίας μας για τα επόμενα χρόνια, καθώς και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα σχέδια διαχείρισης. Σημαντικά θέματα, όπως ποιος φορέας θα διαχειρισθεί αποτελεσματικά τους υδατικούς πόρους τα επόμενα χρόνια, πώς θα γίνει εξοικονόμηση νερού, το ενδεχόμενο μερικής απαγόρευσης περαιτέρω αντλήσεων από υπόγεια νερά και η αχρήστευση γεωτρήσεων, θα απαντηθούν μελλοντικά μέσα από τα σχέδια διαχείρισης. Πρέπει σύντομα να αποφασίσουμε εάν και πώς θα υποκαταστήσουμε σταδιακά τα υπόγεια νερά με επιφανειακά, ώστε να σταματήσουμε τη ληστρική εκμετάλλευσή τους από τις χιλιάδες γεωτρήσεις και ταυτόχρονα να αποφύγουμε σοβαρά κοινωνικά προβλήματα, που συνεπάγεται μία τόσο ριζική αλλαγή για χιλιάδες συμπολίτες μας στην ύπαιθρο.

• Βασική αρχή της ευρωπαϊκής οδηγίας για το νερό, είναι ότι «Το νερό δεν είναι εμπορικό προϊόν όπως όλα τα αγαθά, αλλά αποτελεί πολύτιμη κληρονομιά, που πρέπει να προστατεύεται και να τυγχάνει της κατάλληλης μεταχείρισης». Είναι αυτό εφικτό να γίνει, παράλληλα με τις αυξημένες ανάγκες σε νερό, που έχει η Θεσσαλία και τι προτείνεται στα σχέδια διαχείρισης;

- Πρώτα από όλα οι έννοιες για το νερό που προαναφέρατε, έχουν καθιερωθεί στην ελληνική νομοθεσία, πολύ πριν από την οδηγία, με τον Ν. 1979/87, ανεξάρτητα αν στην πράξη δεν έγιναν βήματα αφομοίωσης των αρχών αυτών στην κοινωνία. Η Οδηγία 2000/60, πρέπει να επισημάνω ότι παράλληλα, θεωρεί το νερό βασικό παραγωγικό συντελεστή της οικονομίας και της κοινωνίας. Είναι σαφές συνεπώς ότι η οδηγία και κατ' επέκταση τα σχέδια διαχείρισης, πρέπει να πετύχουν ισορροπία, ανάμεσα στην κοινωνική, περιβαλλοντική και οικονομική αξία του νερού. Επιπλέον η οδηγία, περιλαμβάνει και διατάξεις που επιτρέπουν την παρέκκλιση από τους περιβαλλοντικούς στόχους, έτσι ώστε τα κράτη – μέλη να βρουν μία μέση λύση μεταξύ περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών στόχων.

Με το προτεινόμενο πρόγραμμα μέτρων αποκατάστασης, όπως αυτά αποτυπώνονται στα σχέδια για τη Θεσσαλία και εφόσον εγκριθούν ως έχουν χωρίς να γίνουν δεκτές οι θέσεις που ήδη διατυπώνονται, αυτή η ισορροπία που επιδιώκει η οδηγία, θεωρώ ότι είναι σε βάρος της ανάπτυξης και της κοινωνικής αξίας του νερού. Εκτιμώ, επίσης, ότι δεν διασφαλίζει ούτε και την προστασία υδατικών συστημάτων, όπως τα υπόγεια νερά και ο Πηνειός. Τις απόψεις μου αυτές τις έχω τεκμηριώσει με εισήγησή μου στην πρόσφατη ημερίδα του ΤΕΕ, όπου και μπορούν να τη βρουν οι ενδιαφερόμενοι, μαζί με άλλες εξίσου ενδιαφέρουσες εισηγήσεις.

• Υποστηρίξατε στην εισήγησή σας στην ημερίδα του ΤΕΕ προ ημερών, ότι για να επιτευχθεί ο Βασικός στόχος των σχεδίων διαχείρισης, δηλαδή «η καλή κατάσταση των υδατικών πόρων», πρέπει η δέσμευση των Υπουργείων και της Βουλής, που θα αναφέρεται σε δράσεις ή υποδομές, να συνοδεύονται από χρονοδιάγραμμα, πηγή χρηματοδότησης και φορέα υλοποίησης. Γιατί τα θεωρείτε αναγκαία;

- Οι μεταρρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στα σχέδια διαχείρισης αφορούν σε χιλιάδες πολίτες και ριζικές αλλαγές σε πρακτικές και νοοτροπίες δεκαετιών. Αν δεν σχεδιασθούν προσεκτικά και αν δεν θεσμοθετηθούν από την Πολιτεία, τότε θα παραμείνουν «γράμμα κενό».

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗΣΗ

Με άλλα λόγια, δεν θα έχουμε θετικό αποτέλεσμα στην εφαρμογή των υπό έγκριση σχεδίων, αν δεν εξασφαλισθεί η πολιτική βούληση, όχι μόνο από ένα Υπουργείο, αλλά συνολικά από την Πολιτεία, με την οικονομική υποστήριξη όσων σχεδιάζονται. Αν δεν συμβεί αυτό και προχωρήσουν μονομερώς τα σχέδια διαχείρισης, χωρίς τις δεσμεύσεις της πολιτείας, τότε κατά τη γνώμη μου, εκτός από τον κίνδυνο προσφυγών και αμφισβητήσεων στην Ε.Ε., υπάρχει σοβαρή πιθανότητα τα σχέδια να αποτύχουν στην εφαρμογή, λόγω έλλειψης κοινωνικής αποδοχής και να παραμείνουν ένα κείμενο προτάσεων, χωρίς αξία, κάτι που βεβαίως αποτελεί τον μικρότερο κίνδυνο. Αντίθετα ο πιο ουσιαστικός κίνδυνος είναι να μην υπάρξει χρηματοδότηση και προοπτική υλοποίησης για μία σειρά από έργα, μέτρα και δράσεις που είναι αναγκαία για τη Θεσσαλία.

• Όπως μας περιγράφουν έμπειρα στελέχη της Διοίκησης στη Θεσσαλία, υπάρχουν εδώ και πολλά χρόνια αδυναμίες και επικαλύψεις αρμοδιοτήτων στη διαχείριση των υδατικών πόρων, που αφορούν τόσο στην Περιφέρεια (αιρετή ή αποκεντρωμένη) όσο και την τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά και τους φορείς των αρδευτών. Πώς νομίζετε ότι μπορεί να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα αυτό;

- Στη Θεσσαλία βιώνουμε συχνά φαινόμενα αυθαίρετων κατασκευών σε συλλεκτήρες και ποταμούς, ανορύξεις παράνομων γεωτρήσεων, διαμάχες μεταξύ χρηστών και φορέων, διαφωνίες (πρώην) νομαρχών ή δημάρχων για το νερό, κ.α. Οι υφιστάμενες και αλληλοσυγκρουόμενες δομές της αποκεντρωμένης, της αιρετής Περιφέρειας και των «γερασμένων» από πλευράς εκσυγχρονισμού ΤΟΕΒ, δεν μπορούν σήμερα να καλύψουν τις σημερινές ανάγκες με τα σύνθετα προβλήματα που έχουν ήδη δημιουργηθεί. Επιπλέον, οι όποιες μεταρρυθμίσεις στη διαχείριση του νερού, αλλά και οι δράσεις ή τα μέτρα που προγραμματίζονται στο πλαίσιο των σχεδίων διαχείρισης θα αφορούν σε χιλιάδες χρήστες και δεκάδες φορείς στη Θεσσαλία. Για να υλοποιηθούν συνεπώς με επιτυχία, θα πρέπει να δημιουργηθεί ένας ενιαίος, σύγχρονος και αποτελεσματικός φορέας, που θα έχει ενιαίους κανόνες, θα εμπνέει εμπιστοσύνη και θα βοηθήσει να ξεπεραστούν νοοτροπίες και «αγκυλώσεις» δεκαετιών. Στον φορέα αυτόν θα πρέπει να συμμετέχουν και εκπρόσωποι απ' όλους τους χρήστες νερών (αυτοδιοίκηση, αγρότες, ενέργεια, κ.ά). Πρέπει οριστικά να εκλείψει, η πολυδιάσπαση αρμοδιοτήτων το διοικητικό «αλαλούμ» και η «θεσμική αναρχία» που παρατηρείται.

• Υπάρχουν προβλέψεις στα σχέδια διαχείρισης και ποιες είναι αυτές για άλλα συμπληρωματικά ή εναλλακτικά έργα, δηλαδή τα λεγόμενα «περιφερειακά έργα» όπως π.χ. τα φράγματα Πύλης, Μουζακίου, Παλιοδερλί, Καλούδας κ.ά.;

- Εξετάζεται στα σχέδια διαχείρισης και ειδικότερα στο πλαίσιο των σεναρίων Γεωργίας και σεναρίων διαθεσιμότητας νερού, η ενδεχόμενη κατασκευή των έργων αυτών, που από χρόνια αναφέρονται σαν εναλλακτική λύση από διάφορες πλευρές ή διεκδικούνται από φορείς της Θεσσαλίας. Είναι αλήθεια ότι είναι ένα σύνθετο θέμα με πολλές παραμέτρους, δεδομένου μάλιστα ότι όλα αυτά τα έργα δεν έχουν τον ίδιο βαθμό «ωριμότητας» από πλευράς μελετών, αλλά ούτε και την ίδια βαρύτητα από πλευράς χρησιμότητας. Συνεπώς πρέπει να γίνει στο μέλλον μία προσεκτική ιεράρχηση όλων αυτών των έργων και να επιλεγούν τα πλέον αξιόλογα και πιο αποδοτικά. Είναι πάντως ουτοπικό λόγω στενότητας οικονομικών πόρων, αλλά και από άποψη ρεαλιστικού χρόνου υλοποίησης, να αναμένει κανείς στο ορατό μέλλον αποτελέσματα από την κατασκευή παρόμοιων έργων και να τα συνυπολογίσει στα διαθέσιμα υδατικά αποθέματα του εκπονούμενου ισοζυγίου από τα σχέδια διαχείρισης. Επιπλέον, η περιβαλλοντική επιβάρυνση στα έργα αυτά, συχνά είναι δυσανάλογη με τη συνεισφορά τους στο υδατικό ισοζύγιο, αφού δεν αποτρέπουν την περαιτέρω επιδείνωσή του, δεν προστατεύουν και δεν βελτιώνουν την κατάσταση των υδάτινων οικοσυστημάτων. Σε κάθε περίπτωση τα σχέδια διαχείρισης επιβεβαιώνουν με αδιάσειστα στοιχεία, αυτό που χρόνια τώρα ισχυριζόμαστε, ότι δηλαδή τα έργα αυτά, ακόμη και εάν είχαν υλοποιηθεί στο σύνολό τους, δεν ταμιεύουν επαρκείς όγκους νερού, ώστε να καλύψουν το υδατικό έλλειμμα του θεσσαλικού χώρου.

Η ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΝΕΡΟΥ

• Υπάρχουν προτάσεις στα σχέδια διαχείρισης για εξοικονόμηση νερού στη Θεσσαλία και πώς αντιμετωπίζεται το σοβαρό αυτό ζήτημα που αφορά και τους αγρότες μας;

- Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο τομέας της εξοικονόμησης νερού, είναι ένας από τους σημαντικότερους πυλώνες της μεταρρύθμισης που επιχειρείται με τα σχέδια διαχείρισης. Ασφαλώς και αφορά και τους αγρότες μας, οι οποίοι πρέπει να αλλάξουν συνήθειες και νοοτροπία πολλών ετών. Ήδη αυτό έχει αρχίσει να γίνεται εδώ και χρόνια στη Θεσσαλία, τόσο επειδή οι αγρότες έχουν εκσυγχρονίσει τα αρδευτικά τους συστήματα όσο και επειδή οι συνθήκες παραγωγής αλλά συχνά και η έλλειψη νερού τους επέβαλλαν να είναι πιο προσεκτικοί αλλά και ευαισθητοποιημένοι στην οικονομία νερού. Όμως την κατεύθυνση σε βασικές επιλογές πρέπει να τη χαράσσει η Πολιτεία, στη βάση μιας μακροπρόθεσμης πολιτικής και θα εξηγήσω τι εννοώ. Μία συνεπής πολιτική προς την κατεύθυνση εξοικονόμησης νερού, πρέπει να προβλέπει συγκεκριμένα μέτρα και πόρους. Για να στοχεύσουμε στα επόμενα 5 ή 10 χρόνια, τον εκσυγχρονισμό των αρδευτικών συστημάτων με στάγδην άρδευση, μικροαρδεύσεις ή άλλες εξελιγμένες μεθόδους, π.χ. για 500.000 στρ., πρέπει να υπάρξουν κίνητρα και οικονομικές ενισχύσεις. Μία ρεαλιστική προσέγγιση για την πολιτική αυτή θα έπρεπε να προβλέπει ποσό 50 – 100 εκατ. ευρώ (ή 10 – 20 εκατ. για 5 χρόνια): 500.000 στρ. x 100 - 200 ευρώ/στρ. (ενίσχυση που αντιστοιχεί στο 50 – 100 % επί του συνολικού κόστους εγκατάστασης των 200 ευρώ/στρ.). Το ποσό αυτό θα μπορούσε να προέρχεται από ευρωπαϊκούς πόρους ή από τη δημιουργία π.χ. ενός «πράσινου Ταμείου» με σκοπό την προστασία των υδατικών πόρων. Επίσης, σε περιοχές με ανοικτούς αγωγούς μεταφοράς νερού, συλλογικών αρδευτικών έργων όπως του Ταυρωπού, Σμοκόβου, Υπέρειας και ΤΟΕΒ Πηνειού συνολικής έκτασης 300.000 στρ., θα έπρεπε να προγραμματισθεί στην επόμενη δεκαετία η μετατροπή τους σε κλειστά υπόγεια δίκτυα (σε πρόσφατη έρευνα από το ΕΜΠ οι απώλειες υπολογίζονται σε 40-45%).

• Ένα ακόμη σοβαρό θέμα που θα πρέπει σύντομα να αντιμετωπισθεί, όπως πολλοί εκτιμούν, είναι και το πρόβλημα της υπεράντλησης υπόγειων νερών. Συνδέεται αυτό με τα σενάρια για μετατροπή χιλιάδων στρεμμάτων σε ξηρικά και τι συνεπάγεται αυτό για τη Θεσσαλία;

- Είναι ένα σοβαρό θέμα στο οποίο αναφέρθηκε διεξοδικά ο γεωλόγος κ. Αλ. Μπέλεσης. Ήδη οι αγροτικές περιοχές των Φαρσάλων, Σοφάδων, Ν. Μοναστηρίου, Χάλκης, Ταουσάνης, κ.α. περιοχές, βρίσκονται στο «κόκκινο» από πλευράς υπερεκμετάλλευσης υπόγειων νερών, με σημαντική πτώση της υπόγειας στάθμης. Στις περιοχές αυτές οι αγρότες ήδη έχουν αρχίσει να σκέπτονται το ενδεχόμενο να σταματήσουν να αρδεύουν από γεωτρήσεις, τόσο λόγω του υψηλού κόστους ηλεκτρικής ενέργειας (που φθάνει έως και 70 ευρώ/στρ.), επειδή αντλούν από μεγάλα βάθη όσο και λόγω του κόστους αντικατάστασης ή εκβάθυνσης της γεώτρησης. Είναι ένα σύνθετο πρόβλημα με πολλές επιστημονικές, αλλά και κοινωνικές παραμέτρους, το οποίο πρέπει να το λύσουμε σύντομα. Η προσωπική μου εκτίμηση είναι ότι η μείωση της χρήσης υπόγειων νερών στις περιοχές αυτές, είναι δυνατή μόνο με τη μεταφορά επιφανειακών νερών, που θα προέρχονται από περιφερειακά έργα ταμίευσης και κυρίως με τη μεταφορά νερού από τον Αχελώο, όταν ολοκληρωθούν τα μισοτελειωμένα έργα, για τα οποία δαπανήθηκαν ήδη πολλά εκατομμύρια ευρώ.

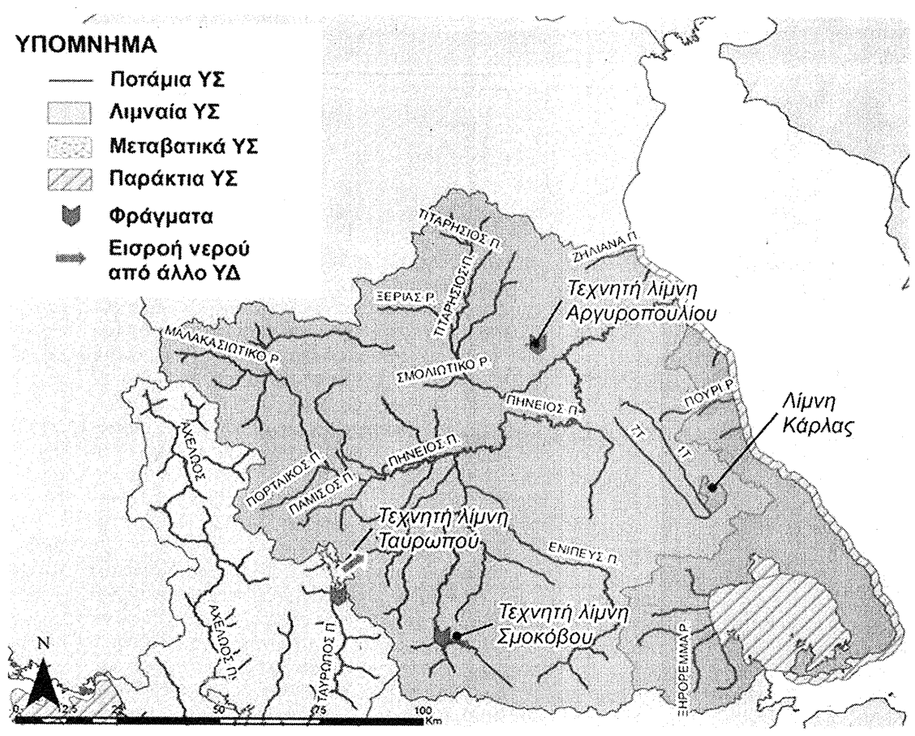

Τα σενάρια για ξηρικές καλλιέργειες

* Είναι αλήθεια ότι υπάρχουν προτάσεις στα σχέδια διαχείρισης ακόμη και για μείωση των αρδευόμενων εκτάσεων στη Θεσσαλία;

- Στα τελικά διαχειριστικά σενάρια για το νερό στη λεκάνη του Πηνειού, συνεκτιμώνται εκτός από τα σενάρια Γεωργίας και βασικές παράμετροι, όπως η μείωση της αρδευτικής κατανάλωσης ανά στρέμμα, η υλοποίηση έργων ταμίευσης χειμερινών απορροών, η μεταφορά νερού από τον Αχελώο, αλλά και η σημαντική μείωση των αρδευόμενων εκτάσεων της Θεσσαλίας.

Η τελευταία αυτή ενδεχόμενη επιλογή, θέλω να ελπίζω ότι γίνεται μόνο για λόγους πληρότητας της μελέτης, αλλιώς θα ήταν κατά την άποψή μου παραλογισμός για τη χώρα μας, όταν ο τομέας τροφίμων καθίσταται όλο και πιο σημαντικός παγκοσμίως, εμείς να συζητούμε στη Θεσσαλία το ενδεχόμενο να μετατρέψουμε αρδευόμενες εκτάσεις σε ξηρικές.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να προσθέσω επιπλέον, ότι μόλις πριν λίγες ημέρες η νέα πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (κ. Αθ. Τσαυτάρης και κ. Μάξιμος Χαρακόπουλος) δήλωναν με έμφαση ότι: «Ο αγροτικός τομέας μπορεί να αναδειχθεί πυλώνας ανάπτυξης και εξόδου από την κρίση μία ώρα αρχύτερα» και ότι «προτεραιότητα της Ε.Ε. είναι το πρόγραμμα HORIZON 2020 που λέει διασφαλίστε τα τρόφιμα για τους Ευρωπαίους, διπλασιάστε και τριπλασιάστε την παραγωγή τροφίμων τα επόμενα 20 χρόνια».

Τελειώνω με την επισήμανση ότι η Θεσσαλία, θα πρέπει να προχωρήσει στις μεταρρυθμίσεις των σχεδίων, χρειάζεται όμως σύντομα και τη μεταφορά νερού από τον Αχελώο, εκτός και εάν περιορίσουμε τις καλλιεργούμενες εκτάσεις, μετατρέψουμε σε ξηρικά χιλιάδες στρέμματα και φρενάρουμε τον δυναμισμό της Γεωργίας, υποκύπτοντας σε δογματικές και ατεκμηρίωτες αντιλήψεις.